

багато в чому виховує неприйняття цих негативних явищ і тим самим сприяє підвищенню мовленнєвої культури, а отже, і культури взагалі.

Володіння риторичними навичками є невід'ємною частиною професійної діяльності викладачів у вищих технічних навчальних закладах. Це сприяє якіснішому сприйняттю матеріалу студентами та покращує ефективність навчання.

Ділова риторика та корелятивні навички мають важливе значення для успішної кар'єри молодих фахівців у технічній сфері. Вони допомагають вирішувати завдання у ринкових умовах та підвищують конкурентоспроможність на ринку праці.

Вивчення риторики сприяє підвищенню мовленнєвої культури студентів та загалом сприяє розвитку культурного рівня суспільства. Отже, це важливий аспект підготовки молодого покоління до життя і роботи в сучасному світі.

Список використання джерел

1 Бондаренко В.В. Риторика: Навчальний посібник. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – Харків: Вид-во ХНАДУ, 2013. – 109 с

2.Голуб Н. Б. Риторика у вищій науці : [монографія] / Н. Б. Голуб. – Черкаси : Брама-Україна, 2014

3 Курінна А. Ф. Розвиток риторичних можливостей особистості в професійній педагогічній діяльності / А. Курінна // Корицька Г., Курінна А., Присяжнюк Ю., Путій Т.: [монографія]. – Запоріжжя : Акцент Інвест-трейд, 2017.

4. Ткаченко Л.П. Риторика в системі професійного навчання: історія встановлення навчальної дисципліни: монографія. – Харків, 2016 р.428 с.

МЕТОДИ ТА ФУНКЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТЕХНІЧНОГО ЗВО

Христина Носик, здобувач

Ірина Ткаченко, старший викладач

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Для виконання завдань, які постали перед вищою школою, потрібно вдосконалювати навчально-виховний процес, розробляти нові методи і форми

взаємодії викладача і студента, стимулювати самостійну навчальну діяльність молоді. У закладах вищої освіти останнім часом спостерігається тенденція до збільшення годин на самостійну роботу й удосконалення методики викладання лекційного матеріалу. Лекції інформаційного змісту здебільшого набувають характеру проблемності, що дає можливість розвивати у студентів пізнавальну активність, формувати самостійність як рису особистості, здатність до творчого розв'язання сучасних виробничих завдань. Організація самостійної роботи, а тим більше контроль за якістю знань, умінь і навичок, потребує чіткого узгодження з цілями навчання, виховання та самоосвіти.

Самостійна робота студентів – це обов'язкова складова його навчальної діяльності. А.Г. Молибог розглядає самостійну роботу як основу вищої освіти [2]. Без самостійної роботи студентів вища освіта не може забезпечити повноцінної підготовки майбутніх фахівців високого рівня.

Як будь-якому виду діяльності, самостійній роботі властиві всі її елементи і функції, які мають певні особливості. У дидактиці виділяють три функції процесу навчання: освітня; розвивальна; виховна.

Ці функції характерні й для самостійної роботи: Освітня: виховує потребу в самоосвіті; сприяє посиленню зв'язку між навчальною та науковою працею; сприяє формуванню професійних знань; сприяє більш глибокому вивченню предмета; сприяє більш повному застосуванню знань на практиці. Розвивальна: розвиває уміння й навички самостійної праці; сприяє розвиткові творчих здібностей; сприяє зростанню захопленості обраною професією; формує світоглядні знання й уміння; сприяє оволодінню новими способами й методами діяльності; сприяє формуванню чітких цілей, мотивів. Виховна: виховує почуття обов'язку та відповідальності; виховує посидючість, наполегливість у досягненні мети; формує моральні, естетичні переконання.

Самостійна робота – один із обов’язкових видів навчально-пізнавальної діяльності студента, що виконує різні функції, серед яких важливе значення мають:

- навчальна, яка полягає в опрацюванні першоджерел, що сприяє більш глибокому осмисленню вже засвоєної суми знань [1];
- пізнавальна, призначення якої полягає в опануванні новою сумою знань, розширенні меж світогляду;
- коригуюча, що передбачає осмислення новітніх теорій, концепцій, категорій, підходів до визначення сутності відомих понять, напрямів розвитку науки і т.п.;
- стимулююча, сутність якої полягає у такій організації самостійної роботи, коли студент отримує задоволення від результатів пізнавальної діяльності;
- виховна, що спрямована на формування таких якостей, як воля, цілеспрямованість, відповідальність, дисциплінованість;
- розвивальна, що спрямована на розвиток самостійності, творчості, дослідницьких умінь особистості;
- прогностична, яка дозволяє визначити шляхи розвитку науки.

Самостійна робота має певні особливості, що відрізняють її від навчально-пізнавальної діяльності в цілому. Вона планується викладачем, який визначає обсяг, зміст, загальні терміни здійснення; організовується ним, коли він визначає форми звітності за виконану роботу, місце та час звітування, забезпечує умови здійснення звіту. У такому розумінні самостійна робота не може бути самостійною ні на мотиваційному, ні на технологічному, ні на організаційному рівнях. Мотиви виконання кожного конкретного виду самостійної роботи формуються у студента під впливом реалізації стимулюючої функції самостійної роботи і залежать від рівня її реалізації викладачем.

Технологія здійснення самостійної роботи студентом багато в чому залежить від того, наскільки він володіє методами опрацювання наукових джерел, наскільки опанував уміннями конспектування, складання тез, виписок,

підготовки рефератів, що надалі стане основою для написання курсових, кваліфікаційних та дипломних робіт. Викладач визначає вид самостійної роботи (план, тези, виписки, конспект чи реферат), що повинний виконати здобувач вищої освіти, де і яким чином він прозвітує про виконання завдані для самостійної роботи [3].

Оскільки визначене викладачем завдання студент виконує самостійно, плануючи свій час, місце та порядок його виконання і займається цією діяльністю самостійно, без контролю за цим процесом з боку викладача, самостійну роботу можна назвати лише частково керованою. При цьому варто наголосити, що ступінь самостійності студентів при виконанні різних видів самостійної роботи буде різним на окремих етапах їх навчання у вищому навчальному закладі і залежатиме від дидактичної, методичної, пізнавальної, розвиваючої та виховної мети.

В залежності від джерела засвоєння та відтворення інформації можна виділити такі групи методів самостійної роботи студентів:

1. Методи самостійної навчальної діяльності: конспектування, складання плану, тез, анотацій на книги, статті, складання узагальненого огляду літератури, рецензування статей, складання рефератів, звітів, доповідей.

2. Методи читання літератури: попередній перегляд літератури, наскрізне читання, змішане та суцільне читання.

3. Методи практичної самоосвітньої діяльності: виконання практичних завдань, розв'язування задач, самостійна робота та проведення дослідів у лабораторіях, кабінетах, вивчення та узагальнення педагогічного досвіду.

У педагогічній літературі існує багато класифікацій типів і видів самостійної роботи студентів [4]. Але можна виділити чотири типи самостійної роботи за пізнавальною активністю студентів.

Перший тип спрямований на формування у студентів умінь виявляти у зовнішньому плані те, що від них вимагається, на основі заданого їм алгоритму діяльності та посилань на цю діяльність, які містять умови завдання. Пізнавальна діяльність студента полягає у тому, щоб пізнати об'єкт певної галузі знань при повторному сприйманні інформації про нього або дій з ним. Як самостійну роботу цього типу найчастіше використовують домашні завдання, що передбачають опрацювання підручника, конспекту лекцій і т. ін. Спільним для самостійних робіт першого типу є те, що у всіх завданнях повинен бути представлений спосіб виконання в умові безпосередньо або у відповідній інструкції.

Другий тип передбачає формування знань-копій і знань, що дозволяють розв'язувати типові завдання. Пізнавальна діяльність студентів при цьому полягає у відтворенні й частковому реконструюванні, зміні структури і змісту засвоєної раніше навчальної інформації. Це передбачає необхідність здійснення аналізу певного об'єкта, різних шляхів виконання завдання, визначення найбільш доцільних з них або послідовного виділення логічно розташованих способів його розв'язання. До самостійних робіт такого характеру можна віднести певні етапи проведення лабораторних і практичних занять, написання курсових робіт, а також спеціально підготовлені домашні завдання з приписом алгоритмічного характеру. Характерну особливість робіт цього типу полягає в тому, що при визначенні завдання для самостійної роботи необхідно обґрунтувати мету, шляхи її розв'язання і методи досягнення.

Третій тип спрямований на формування у студентів знань, що є основою для розв'язання типових завдань. Пізнавальна діяльність студентів при виконанні таких завдань полягає у накопиченні і прояві у зовнішньому плані нового для них досвіду діяльності на базі раніше засвоєного формалізованого типу шляхом перенесення знань, умінь і навичок в інші умови діяльності. Виконання завдань цього типу передбачає пошук, формування, реалізацію мети та завдань розв'язання визначеної проблеми, що завжди виходять за межі минулого

формалізованого досвіду і вимагають від студентів варіювання умов діяльності, розгляду засвоєної раніше навчальної інформації під новим кутом зору, використання її у нетипових ситуаціях. Самостійні роботи третього типу повинні висувати вимоги аналізу незнайомих навчальних ситуацій і генерування суб'єктивно нової інформації. Типовими для самостійної роботи третього напрямку є курсові, кваліфікаційні і дипломні роботи [3].

Четвертий тип передбачає створення передумов для творчої діяльності студентів. Їх пізнавальна діяльність при виконанні цих робіт полягає у глибокому проникненні в сутність об'єкта, що визначається, встановленні нових зв'язків і стосунків, необхідних для обґрунтування нових проблем, ідей, генерування нової інформації. Цей тип самостійних робіт реалізується, як правило, при виконанні завдань науково-дослідного характеру, включаючи курсові, кваліфікаційні і дипломні роботи.

Список використаних джерел

1. Методика професійного навчання: Частина 1: конспект лекцій для здобувачів освіти спеціальності 015 Професійна освіта (за спеціалізаціями) денної здобуття освіти / Укр. інж.-пед. акад.; упоряд.: Олена КОВАЛЕНКО, Наталія БРЮХАНОВА, Наталія КОРОЛЬОВА – Х., УПА, 2020. – 201 с.
2. Креативні технології навчання студентів технічних дисциплін. [Навчальний посібник]: / Лазарєв М.І., Рубан Н.П., Лазарєва Т.А.; УПА — Харків: 2011. — 112 с.
3. Ткаченко І.В. Індивідуально-орієнтований підхід як основа організації самостійної роботи студентів технічного університету. The 1st International scientific and practical conference «Problems and Innovations in Science» Part 1 (May 4-5, 2020) Nika Publishing, London, Great Britain. 2020. V. 1. 338 p, Pp. 124-131
4. I Tkachenko. THEORETICAL ASPECTS OF DEVELOPMENT OF SOCIAL ACTIVITY OF STUDENTS IN TECHNICAL UNIVERSITY / The 11th International scientific and practical conference “New Challenges and Threats in Science” (November 16-17, 2020) Pegas Publishing, Canada, Vancouver, p. 27-32.